

## Costa amunt

Les expressions adverbials, les locucions d'altres categories gramaticals, les frases fetes, els anomenats modismes idiomàtics, constitueixen les formes de llenguatge més peculiars i característiques de cada llengua, generalment intraduïbles literalment i, més d'un cop, fins i tot sense equivalència exacta en d'altres llengües. La traducció literal d'aquestes formes de llenguatge sol donar resultats absurds i grotescs, encara que això no sempre priva de fer-ho, sia per desconeixement de la forma equivalent, sia amb el propòsit deliberat d'aconseguir els resultats indicats. En català, és clar, patim també el flagell de les locucions i les frases fetes traduïdes literalment del castellà, que han aconseguit d'infiltrar-se en el nostre llenguatge col·loquial, des del qual han saltat amb més o menys facilitat a la llengua escrita, i avui ja no resulta gens infreqüent de sentir o de llegir disbarats com «en resumides comptes» (per *al capdavall*), «anar a la compra» (per *anar a comprar* o *anar a plaça*) o «hi ha que fer això» (per *cal fer això* o *s'ha de fer això*). Per aquesta raó no és gens estrany que els qui observen una actitud vigilant en matèria de llenguatge desconfiïn sistemàticament de totes aquelles locucions o maneres de dir que representen una solució idèntica o literal a la del castellà, és a dir, que hi corresponguin mot a mot. Però si bé aquesta prevenció és enraonada tampoc no ha d'ésser duta a extrems exagerats. Al costat de les crea-

cions pròpies i específiques de cada llengua hi ha, sens dubte, les que són comunes a dues o més llengües veïnes, i ben legítimes en totes elles, i aquestes coincidències són ben lògiques i no han d'estranyar ningú. No cal dubtar, doncs, de la bondat de locucions com *de gràt, de bon grat, a cegues, a mitges, a penes, de reüll, de cap a cap, de bona gana*, i moltes més que en podríem dir, pel fet que coincideixin literalment amb locucions equivalents del castellà.

Es, sens dubte, obeint a aquesta prevenció que hi ha qui rebutja l'ús, en sentit figurat, de l'expressió *costa amunt*, que usem en les frases *venir o fer-se (una cosa) costa amunt*, significant «resultar difícil o molesta (aquesta cosa)». Però no creiem que aquest rebuig, malgrat la coincidència amb la frase del castellà, sigui justificat. El Diccionari Fabra, és cert, no recull aquest ús, però és viu i habitual en el parlar de molta gent d'expressió poc contaminada. La Gran Enciclopèdia Catalana l'admet sense reserves, així com l'Alcover-Moll, amb una citació de Pere d'Alcàntara Peña i Nicolau, escriptor mallorquí del segle passat. I, encara, trobem un exemple d'aquest ús en un text d'un purista tan primmirat i escrupolós com fou Eudard Artells, traspasat ara ha fet deu anys: *Perquè ens ve molt costa amunt de pensar que una obra així condicionada...* (*Llenguatge i gramàtica*, I, pàg. 17).

Albert Jané